

Polacy o wrześniowym referendum zarządzonym przez prezydenta Bronisława Komorowskiego

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 9 stycznia 2015 roku

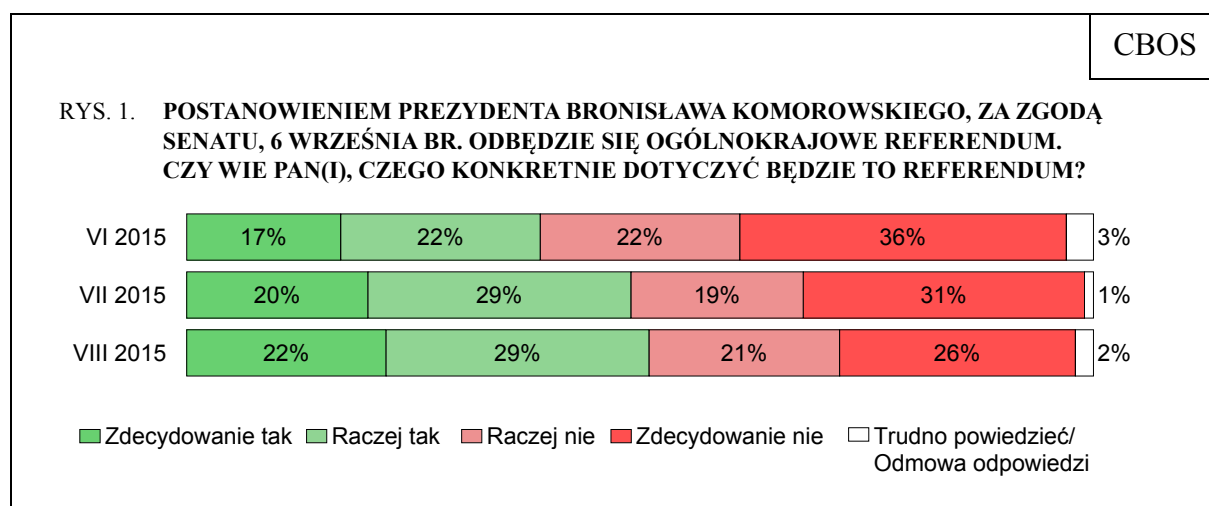

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

- ▶ W drugiej połowie sierpnia – na dwa tygodnie przed głosowaniem – tylko nieco ponad połowa (51%) Polaków deklarowała wiedzę o kwestiach, które 6 września będą poddane pod ogólnokrajowe referendum, a niewiele mniej osób (47%) nie orientowało się, czego będzie ono dotyczyć.
- ▶ W porównaniu z czerwcem i lipcem zmniejszyło się zainteresowanie udziałem w referendum – na dwa tygodnie przed jego terminem jedynie 32% badanych twierdziło, że na pewno będzie w nim uczestniczyć.
- ▶ W stosunku do poprzedniego pomiaru spadło poparcie dla wprowadzenia jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu (z 45% do 41%), jednocześnie przybyło przeciwników tego rozwiązania (z 16% do 22%). Nadal jednak badani zamierzający uczestniczyć w referendum w większości opowiadają się za wprowadzeniem JOW-ów (56% wśród pewnych głosowania i 50% wśród deklarujących, że raczej wezmą w nim udział).
- ▶ Tak samo jak w czerwcu i lipcu, zdecydowana większość Polaków – niezależnie od ich deklaracji dotyczących udziału w referendum – wyraża poparcie dla wprowadzenia ogólnej zasady rozstrzygania wątpliwości co do wykładni prawa podatkowego na korzyść podatnika (76% ogółu), natomiast nie zgadza się na utrzymanie dotychczasowego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa (73% ogółu).

W porównaniu z pomiarem lipcowym nieco wzrósł odsetek Polaków deklarujących wiedzę o kwestiach, które 6 września będą poddane pod ogólnokrajowe referendum (wzrost o 2 punkty procentowe, do 51%), nadal jednak znaczącą grupę stanowią ci, którzy przyznają, że nie orientują się, czego konkretnie będzie ono dotyczyć (47%, spadek o 3 punkty)¹. Warto też zauważyć, iż jedynie 22% badanych jest pewnych posiadanej wiedzy w tym zakresie.

Przeprowadzone analizy statystyczne² niezmiennie wskazują, iż samoocenę wiedzy badanych o przedmiocie wrześniowego referendum różnicuje przede wszystkim ich zainteresowanie polityką – im ono większe, tym częściej respondenci twierdzą, że wiedzą, czego konkretnie będzie ono dotyczyć. Porównanie z wynikami poprzedniego badania³ wskazuje, że niewielki przyrost wiedzy o ogólnokrajowym referendum nastąpił jedynie wśród

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (303) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 17–24 sierpnia 2015 roku na liczącej 1040 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Wykorzystano moduł IBM SPSS Decision Trees.

³ Por. komunikat CBOS „Polacy o referendum na dwa miesiące przed głosowaniem”, lipiec 2015 (oprac. B. Badora).

badanych śledzących przynajmniej główne wydarzenia polityczne. Nadal zatem uważający się za poinformowanych o przedmiocie referendum (w mniejszym lub większym stopniu) dominują jedynie wśród badanych ponadprzeciętnie zainteresowanych sprawami politycznymi (85%) oraz tych średnio zainteresowanych, którzy deklarują, że śledzą jedynie główne wydarzenia polityczne (59%).

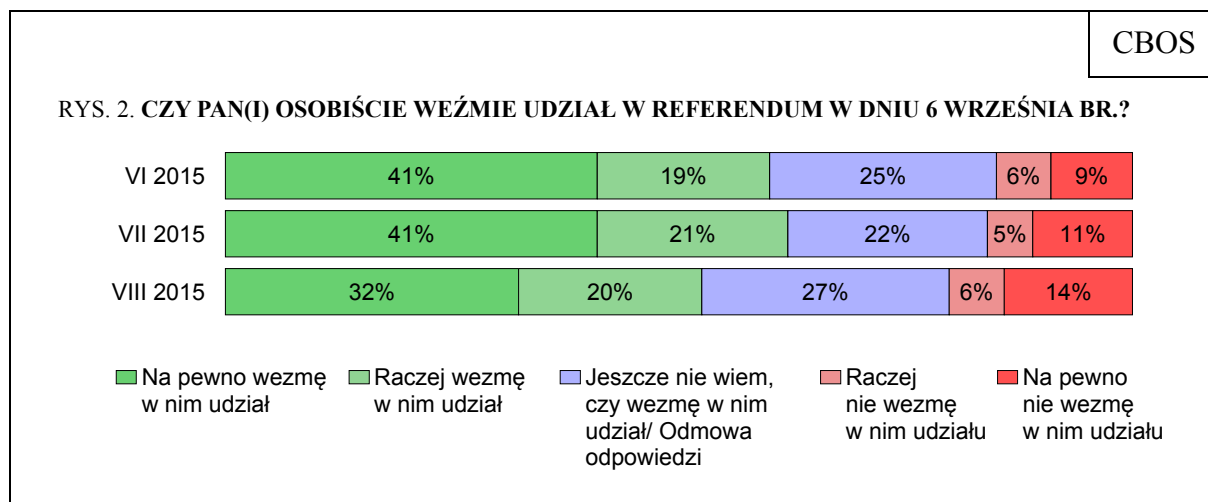
Tabela 1

Postanowieniem prezydenta Bronisława Komorowskiego, za zgodą Senatu, 6 września br. odbędzie się ogólnokrajowe referendum. Czy wie Pan(i), czego konkretnie dotyczyć będzie to referendum?	Jak określił(a)by Pan(i) swoje zainteresowanie polityką:			
	bardzo duże lub duże – respondent uważnie śledzi to, co się dzieje w polityce	średnie – respondent śledzi jedynie główne wydarzenia	nikłe, niewielkie – uwadze respondenta często umykają nawet ważne wydarzenia	żadne – praktycznie respondenta to nie interesuje
	w procentach			
Zdecydowanie tak	54	23	10	3
Raczej tak	31	36	25	9
Raczej nie	8	24	27	17
Zdecydowanie nie	6	17	37	66
Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi	1	1	1	3

Nadal też deklaracje badanych w tej kwestii znacząco różnicuje umiejętność określenia swoich poglądów politycznych na skali lewica–centrum–prawica oraz poziom wykształcenia (por. tabela aneksowa 1). Większość badanych określających swoje przekonania polityczne jako lewicowe, prawicowe lub centrowe uważa się za poinformowanych o przedmiocie referendum (odpowiednio: 64%, 60% i 56%). Tak jak poprzednio osoby niepotrafiące określić swoich poglądów na skali lewica–centrum–prawica w przeważającej większości (72%) deklarują, że nie wiedzą, czego konkretnie będzie ono dotyczyć. W przypadku wykształcenia wyraźnie widać podział na dwie grupy respondentów. Do pierwszej, w której większość czuje się mniej lub bardziej poinformowana o przedmiocie wrześniowego referendum, należy zaliczyć osoby z wykształceniem wyższym i średnim (odpowiednio: 72% i 58%), a do drugiej, w której dominują niemający wiedzy na ten temat – osoby z wykształceniem podstawowym/gimnazjalnym i zasadniczym zawodowym (odpowiednio: 71% i 55%).

DEKLARACJE UDZIAŁU W REFERENDUM

W porównaniu z czerwcem i lipcem znacznie zmniejszyło się zainteresowanie Polaków udziałem w referendum 6 września. W drugiej połowie sierpnia – na dwa tygodnie przed terminem głosowania – jedynie 32% badanych twierdziło, że na pewno będzie w nim uczestniczyć (od lipca spadek o 9 punktów procentowych), a 20% (spadek o 1 punkt) – że raczej weźmie w nim udział. Ponadto w stosunku do lipca znacząco zwiększyła się grupa respondentów niezdecydowanych, czy uczestniczyć w referendum (z 22% do 27%), ale przybyło też osób zdecydowanych opuścić to głosowanie (z 11% do 14%) oraz skłaniających się raczej ku absencji (z 5% do 6%).

Z wielozmiennowych analiz statystycznych⁴ po raz kolejny⁵ wynika, iż zamiar udziału w referendum w największym stopniu wiąże się z deklaracjami dotyczącymi głosowania w wyborach parlamentarnych, które odbędą się 25 października⁶ – najczęściej pewne swego w nim udziału są osoby zamierzające uczestniczyć także w nadchodzących wyborach do Sejmu i Senatu. Można zatem powiedzieć, iż w zbliżającym się referendum mają zamiar głosować przede wszystkim osoby generalnie skłonne do większej aktywności obywatelskiej. Warto też dodać, iż spadek zainteresowania głosowaniem w referendum odnotowaliśmy we wszystkich grupach wyróżnionych ze względu na deklaracje dotyczące zamiaru głosowania w nadchodzących wyborach parlamentarnych.

⁴ Wykorzystano moduł IBM SPSS Decision Trees.

⁵ Zob. komunikat CBOS „Polacy o referendum na dwa miesiące przed głosowaniem”, wyd. cyt.

⁶ Por. komunikat CBOS „Preferencje partyjne w sierpniu”, sierpień 2015 (oprac. K. Pankowski).

Tabela 2

Czy Pan(i) osobiście weźmie udział w referendum w dniu 6 września br.?	Czy zamierza Pan(i) wziąć udział w wyborach parlamentarnych 25 października br.?		
	Na pewno wezmę w nich udział	Jeszcze nie wiem, czy wezmę w nich udział	Na pewno nie wezmę w nich udziału
	w procentach		
Na pewno wezmę w nim udział	50	7	5
Raczej wezmę w nim udział	22	27	5
Jeszcze nie wiem, czy wezmę w nim udział	18	53	18
Raczej nie wezmę w nim udziału	4	8	12
Na pewno nie wezmę w nim udziału	6	4	60

Podobnie jak w lipcu, zamiarowi głosowania w referendum sprzyja posiadanie wiedzy o jego przedmiocie, przy czym obecnie nadal pewni swego udziału w referendum są w większości jedynie ci, którzy deklarują, że wiedzą, czego będzie ono dotyczyć. Warto też zwrócić uwagę, iż w dalszym ciągu pewni swej absencji najczęściej są badani w ogóle nieorientowani w przedmiocie wrześniowego referendum. Jednocześnie w porównaniu z poprzednim pomiarem⁷ niemal podwoił się odsetek osób deklarujących absencję wśród dobrze poinformowanych.

Tabela 3

Czy Pan(i) osobiście weźmie udział w referendum w dniu 6 września br.?	Postanowieniem prezydenta Bronisława Komorowskiego, za zgodą Senatu, 6 września br. odbędzie się ogólnokrajowe referendum. Czy wie Pan(i), czego konkretnie dotyczyć będzie to referendum?			
	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie
	w procentach			
Na pewno wezmę w nim udział	55	40	20	15
Raczej wezmę w nim udział	15	27	25	14
Jeszcze nie wiem, czy wezmę w nim udział	12	19	39	35
Raczej nie wezmę w nim udziału	3	6	9	8
Na pewno nie wezmę w nim udziału	14	7	7	28

Podobnie jak w poprzednich miesiącach, deklaracjom udziału w referendum sprzyjają wyrobione poglądy polityczne, przy czym obecnie nieco częściej niż pozostali uczestnictwo w nim deklarują badani o orientacji prawicowej (42% pewnych swego w nim udziału i 21% raczej skłonnych głosować). Najmniejsze zainteresowanie udziałem w referendum jest

⁷ Por. komunikat CBOS „Polacy o referendum na dwa miesiące przed głosowaniem”, wyd. cyt.

nadal wśród osób niepotrafiących określić swoich poglądów na skali lewica–centrum–prawica (por. tabela aneksowa 2). Spośród analizowanych zmiennych społeczno-demograficznych na deklaracje uczestnictwa w referendum nadal najbardziej wpływa poziom wykształcenia respondentów. Obecnie pewnych swego udziału w nim jest dwie piąte (40%) badanych z wyższym wykształceniem, a kolejne 25% z tej grupy skłania się ku temu. Im niższy poziom wykształcenia, tym rzadziej deklarowane uczestnictwo w referendum.

STOSUNEK DO KWESTII PODDANYCH POD REFERENDUM

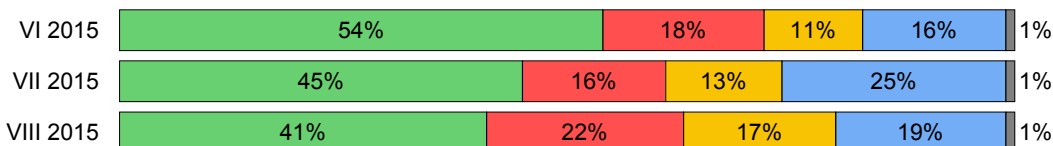
Tak jak w poprzednich miesiącach, pytanie o stosunek do kwestii poddanych pod referendum, które odbędzie się 6 września, zadaliśmy wszystkim respondentom, niezależnie od ich deklaracji dotyczących udziału w tym głosowaniu.

W drugiej połowie sierpnia – na dwa tygodnie przed terminem referendum – po raz kolejny spadło poparcie dla wprowadzenia jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu RP (do 41% – od lipca spadek o 4 punkty procentowe, a od czerwca łącznie o 13 punktów), jednocześnie przybyło przeciwników tego rozwiązania (z 16% w lipcu do 22% w sierpniu). Duża grupa badanych w dalszym ciągu ma problem z zajęciem jednoznacznego stanowiska w tej sprawie – 19% twierdzi, że nie wie, jak zagłosowałoby, a 17% deklaruje oddanie głosu nieważnego. Nadal jednak respondenci zamierzający uczestniczyć w referendum w większości opowiadają się za wprowadzeniem jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu (56% wśród pewnych głosowania w referendum i 50% wśród deklarujących, że raczej wezmą w nim udział). Warto też zauważyć, iż w porównaniu z pomiarem lipcowym we wszystkich wyróżnionych grupach wzrósł sprzeciw wobec wprowadzenia JOW-ów w wyborach do Sejmu (najbardziej wśród niezainteresowanych udziałem w głosowaniu).

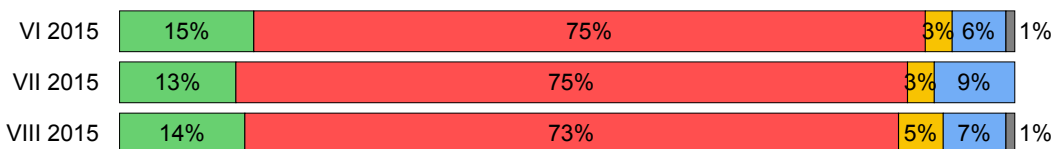
Tak samo jak w czerwcu i lipcu, zdecydowana większość Polaków wyraża poparcie dla wprowadzenia ogólnej zasady rozstrzygnięcia wątpliwości co do wykładni prawa podatkowego na korzyść podatnika (76%), nie zgadza się zaś na utrzymanie dotychczasowego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa (73%), jednak w przypadku obu tych kwestii grupy te zmalały (od lipca odpowiednio: o 5 punktów procentowych i o 2 punkty), a nieco zwiększyły się odsetki badanych niechcących się wypowiadać w tych sprawach, deklarujących, że gdyby musieli głosować, to oddaliby głos nieważny (od lipca wzrost odpowiednio: o 3 i 2 punkty procentowe).

RYS. 3. OTO LISTA PYTAŃ, NA KTÓRE POLACY BĘDĄ ODPOWIADAĆ W REFERENDUM 6 WRZEŚNIA. NIEZALEŻNIE OD TEGO, CZY ZAMIERZA PAN(I) PÓJŚĆ NA TO REFERENDUM CZY TEŻ NIE, PROSZĘ POWIEDZIEĆ O KAŻDYM Z TYCH PYTAŃ, JAK BY PAN(I) NA NIE ODPOWIEDZIAŁ(A).

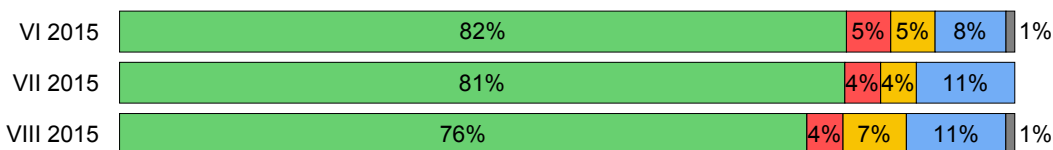
1. Czy jest Pani/Pan za wprowadzeniem jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej?

2. Czy jest Pani/Pan za utrzymaniem dotychczasowego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa?

3. Czy jest Pani/Pan za wprowadzeniem zasady ogólnej rozstrzygnięcia wątpliwości co do wykładni prawa podatkowego na korzyść podatnika?

■ Tak
 ■ Nie
 ■ Nie odpowiedział(a)bym na to pytanie, oddał(a)bym głos nieważny w tej sprawie
 ■ Jeszcze nie wiem
 ■ Odmowa odpowiedzi

W drugiej połowie sierpnia, tak jak w lipcu, poparcie dla wprowadzenia jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu RP dominowało jedynie wśród osób w mniejszym lub większym stopniu zainteresowanych udziałem w nim, natomiast – tak jak w dwóch poprzednich pomiarach – poparcie dla wprowadzenia zasady ogólnej rozstrzygnięcia wątpliwości co do wykładni prawa podatkowego na korzyść podatnika, a także brak zgody na utrzymanie dotychczasowego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa zdecydowanie dominowały wśród ogółu badanych, niezależnie od ich deklaracji dotyczących udziału w referendum.

Ponadto w badaniu sierpniowym – podobnie jak w poprzednich pomiarach – respondenci niezdecydowani, czy będą głosować, bądź w różnym stopniu skłaniający się ku absencji znacząco częściej niż zamierzający wziąć udział w referendum, deklarowali, że gdyby musieli odpowiadać na pytanie o wprowadzenie JOW-ów w wyborach do Sejmu, to

oddaliby w tej sprawie głos nieważny, natomiast badani pewni swego udziału znacznie rzadziej niż pozostali twierdzili, że jeszcze nie wiedzą, jakie zajmą stanowisko. W przypadku pozostałych kwestii poddanych pod referendum stosunek respondentów w mniejszym stopniu związany jest z deklaracjami uczestnictwa w głosowaniu.

Tabela 4

Oto lista pytań, na które Polacy będą odpowiadać w referendum 6 września. Niezależnie od tego, czy zamierza Pan(i) pójść na to referendum czy też nie, proszę powiedzieć o każdym z tych pytań, jak by Pan(i) na nie odpowiedział(a).		Czy Pan(i) osobiście weźmie udział w referendum w dniu 6 września br.?				
		Na pewno wezmę w nim udział	Raczej wezmę w nim udział	Jeszcze nie wiem, czy wezmę w nim udział/ Odmowa odpowiedzi	Raczej nie wezmę w nim udziału	Na pewno nie wezmę w nim udziału
		procentowanie w kolumnach				
1. Czy jest Pani/Pan za wprowadzeniem jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej?	Tak	56	50	32	33	17
	Nie	24	15	18	23	32
	Nie odpowiedział(a)- bym na to pytanie, oddal(a)bym głos nieważny w tej sprawie	7	14	25	20	26
	Jeszcze nie wiem	13	21	23	23	22
	Odmowa odpowiedzi	0	0	2	1	3
2. Czy jest Pani/Pan za utrzymaniem dotychczasowego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa?	Tak	17	12	8	14	20
	Nie	76	76	77	76	56
	Nie odpowiedział(a)- bym na to pytanie, oddal(a)bym głos nieważny w tej sprawie	2	4	6	5	12
	Jeszcze nie wiem	4	7	9	6	10
	Odmowa odpowiedzi	1	1	0	0	2
3. Czy jest Pani/Pan za wprowadzeniem zasady ogólnej rozstrzygnięcia wątpliwości co do wykładni prawa podatkowego na korzyść podatnika?	Tak	87	78	71	77	59
	Nie	2	4	5	3	9
	Nie odpowiedział(a)- bym na to pytanie, oddal(a)bym głos nieważny w tej sprawie	3	5	10	14	15
	Jeszcze nie wiem	8	12	14	6	17
	Odmowa odpowiedzi	1	1	0	0	1

Wielozmiennowe analizy statystyczne⁸ wskazują, iż sposób odpowiedzi na pierwsze pytanie referendalne związany jest, tak jak w czerwcu i lipcu, przede wszystkim z afiliacjami politycznymi badanych. Najbardziej wyrobione poglądy w tej kwestii mają badani deklarujący lewicową orientację polityczną, przy czym 50% z nich opowiada się za wprowadzeniem JOW-ów w wyborach do Sejmu RP, a 27% jest temu przeciwnych. Podobny poziom sprzeciwu wobec wprowadzenia JOW-ów w wyborach do Sejmu odnotowujemy także wśród osób identyfikujących się z prawicą (28%), jednak w tej grupie na pierwsze pytanie referendalne pozytywnie odpowiedziałoby tylko 42% ankietowanych. Największa przewaga zwolenników JOW-ów nad ich przeciwnikami jest wśród badanych identyfikujących się z politycznym centrum (odpowiednio: 48% i 19%), ale jednocześnie w tej grupie co trzeci badany nie potrafi zająć stanowiska w tej kwestii (19% deklaruje, że gdyby musiało głosować, to oddałoby w tej sprawie głos nieważny, a 14% jeszcze nie wie, jak postąpiłoby). Najbardziej zdezorientowani są badani niepotrafiący określić swoich poglądów politycznych na skali lewica–centrum–prawica – 37% z nich nie wie, jak odpowiedzieć na pierwsze pytanie referendalne, a co piąty (20%) twierdzi, że gdyby musiał głosować w tej sprawie, to oddałby głos nieważny. Pozostali badani z tej grupy częściej głosowaliby za wprowadzeniem JOW-ów niż przeciw (odpowiednio: 26% i 14%). Warto też dodać, iż zwolennicy JOW-ów w wyborach do Sejmu nadal dominują niemal we wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych (por. tabela aneksowa 3).

Od dwóch miesięcy niezmiennie największe poparcie dla wprowadzenia JOW-ów w wyborach do Sejmu deklarują ci, którzy w nadchodzących wyborach parlamentarnych zamierzają poprzeć komitet wyborczy Pawła Kukiza, dla którego wprowadzenie JOW-ów było głównym hasłem programowym w niedawnych wyborach prezydenckich. Jednak nawet w tej grupie zmalała liczba osób, które odpowiedziałyby twierdząco na pierwsze pytanie referendalne (z 77% w lipcu do 69% w sierpniu). Niezmiennie też przeciwko JOW-om w wyborach do Sejmu najczęściej są popierający komitet wyborczy Nowoczesna Ryszarda Petru (51%). Warto też zwrócić uwagę, iż obecnie elektoraty Prawa i Sprawiedliwości oraz Platformy Obywatelskiej, czyli partii mających odmienne oficjalne stanowiska w tej sprawie, praktycznie nie różnią się opiniami w tej kwestii.

---

⁸ Wykorzystano moduł IBM SPSS Decision Trees.

Tabela 5

Czy jest Pani/Pan za wprowadzeniem jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej?	Na kandydata którego komitetu wyborczego zamierza Pan(i) głosować w wyborach do Sejmu?						
	Kukiz'15	Nowoczesna*	PO RP	PSL*	PiS	Zjednoczona Lewica SLD+TR +PPS+UP +Zieloni*	Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi
	procentowanie w kolumnach						
Tak	69	28	44	38	42	41	35
Nie	16	51	27	18	27	34	14
Nie odpowiedział(a)bym na to pytanie, oddał(a)bym głos nieważny w tej sprawie	6	12	12	10	12	18	14
Jeszcze nie wiem	9	9	17	35	18	7	34
Odmowa odpowiedzi	0	0	0	0	1	0	3

* Dane dotyczące zwolenników tych ugrupowań należy traktować ostrożnie ze względu na niewielką ich liczbę w próbie

Tak jak poprzednio⁹ stosunek badanych do ewentualnej zmiany obecnego sposobu finansowania partii politycznych najbardziej różnicuje zainteresowanie polityką. Wprawdzie poparcie dla ewentualnej zmiany dotychczasowego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa dominuje we wszystkich analizowanych grupach, jednak warto zauważyć, że za utrzymaniem dotychczasowego sposobu finansowania partii z budżetu państwa nadal częściej niż inni opowiadają się badani najbardziej zainteresowani polityką, uważnie śledzący wydarzenia polityczne (31%). Ponadto opinie w tej kwestii różnicują deklarowane poglądy polityczne – niezmiennie przeciwko utrzymaniu obecnego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa najczęściej są osoby o poglądach centrowych (78%), natomiast za jego utrzymaniem częściej niż inni opowiadają się zwolennicy prawicy (20%). Warto też zauważyć, iż postulat zmiany w tym zakresie nadal najbardziej przemawia do najmłodszych badanych – aż 92% osób w wieku od 18 do 24 lat wyraża sprzeciw wobec utrzymania dotychczasowego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa (por. tabela aneksowa 4).

⁹ Por. komunikat CBOS „Polacy o referendum na dwa miesiące przed głosowaniem”, wyd. cyt.

Tabela 6

Czy jest Pani/Pan za utrzymaniem dotychczasowego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa?	Jak określił(a)by Pan(i) swoje zainteresowanie polityką:			
	bardzo duże lub duże – respondent uważnie śledzi to, co się dzieje w polityce	średnie – respondent śledzi jedynie główne wydarzenia	nikłe, niewielkie – uważa respondent często umykają nawet ważne wydarzenia	żadne – praktycznie respondent nie interesuje
	w procentach			
Tak	31	15	6	6
Nie	60	76	81	66
Nie odpowiedział(a)bym na to pytanie, oddał(a)bym głos nieważny w tej sprawie	5	4	2	12
Jeszcze nie wiem	3	5	10	14
Odmowa odpowiedzi	1	0	0	2

Podobnie jak w przypadku pierwszego pytania referendalnego, swoimi deklaracjami na tle innych badanych zamierzających głosować w nadchodzących wyborach parlamentarnych niezmiennie też wyróżniają się zwolennicy ruchu Pawła Kukiza, z których aż 90% zagłosowałoby przeciwko utrzymaniu obecnego sposobu finansowania partii politycznych.

Tabela 7

Czy jest Pani/Pan za utrzymaniem dotychczasowego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa?	Na kandydata którego komitetu wyborczego zamierza Pan(i) głosować w wyborach do Sejmu?						
	Kukiz'15	Nowoczesna*	PO RP	PSL*	PiS	Zjednoczona Lewica SLD+TR +PPS+UP +Zieloni*	Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi
	procentowanie w kolumnach						
Tak	5	22	20	6	25	22	9
Nie	90	58	74	84	62	70	67
Nie odpowiedział(a)bym na to pytanie, oddał(a)bym głos nieważny w tej sprawie	2	17	5	0	5	4	1
Jeszcze nie wiem	2	3	2	10	8	4	21
Odmowa odpowiedzi	2	0	0	0	0	0	3

* Dane dotyczące zwolenników tych ugrupowań należy traktować ostrożnie ze względu na niewielką ich liczbę w próbie

Praktycznie wprowadzona już przez parlament na mocy nowelizacji ordynacji podatkowej zasada ogólna rozstrzygania wątpliwości co do wykładni prawa podatkowego na korzyść podatnika niezmiennie znajduje zdecydowane poparcie we wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych (por. tabela aneksowa 5). Z przeprowadzonych analiz wynika też, iż w przypadku odpowiedzi na trzecie pytanie referendalne nadal znaczącej

roli nie odgrywają afiliacje partyjne badanych. W dalszym ciągu natomiast poparcie dla wprowadzenia zasady ogólnej rozstrzygnięcia wątpliwości co do wykładni prawa podatkowego na korzyść podatnika jest tym częstsze, im wyższy poziom wykształcenia badanych (por. tabela aneksowa 6).

Z naszego sierpniowego sondażu wynika, że na dwa tygodnie przed zarządzonym przez prezydenta Bronisława Komorowskiego ogólnonarodowym referendum – mimo trwającej formalnie kampanii referendalnej – blisko połowa Polaków nie wiedziała, czego konkretnie będzie ono dotyczyć. Wiedzę w tym zakresie niezmiennie deklarują przede wszystkim ci, którzy bardziej interesują się polityką i mają wyraziste poglądy polityczne. Chociaż odsetek Polaków deklarujących wiedzę o kwestiach, które będą poddane pod referendum, nieco wzrósł, jednocześnie zmniejszyło się i tak niezbyt wysokie zainteresowanie głosowaniem, co wskazuje, iż wyniki wrześniowego referendum nie będą wiążące. Można zatem powiedzieć, że efektem kampanii referendalnej może być zniechęcenie Polaków do udziału w głosowaniu, a także systematyczne słabnięcie poparcia dla wprowadzenia jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu RP.

Opracowała
Barbara BADORA

Tabela 1

		Postanowieniem prezydenta Bronisława Komorowskiego, za zgodą Senatu, 6 września br. odbędzie się ogólnokrajowe referendum. Czy wie Pan(i), czego konkretnie dotyczyć będzie to referendum?					Liczba osób
		Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		22	29	21	26	2	1040
Płeć	Mężczyźni	26	31	19	23	1	503
	Kobiety	18	28	23	29	2	537
Wiek	18-24 lata	6	29	25	39	1	117
	25-34	15	29	23	31	2	205
	35-44	24	40	16	19	1	181
	45-54	32	27	23	18	1	162
	55-64	28	25	24	23	1	185
	65 lat i więcej	25	25	17	30	3	190
Miejsce zamieszkania	Wieś	16	28	25	30	1	414
	Miasto do 19 999	22	31	17	30	0	156
	20 000 - 99 999	23	31	20	23	4	190
	100 000 - 499 999	29	27	20	23	1	168
Wykształcenie	500 000 i więcej mieszk.	34	32	15	16	3	112
	Podstawowe / gimnazjalne	11	16	24	47	2	215
	Zasadnicze zawodowe	18	24	25	30	2	254
	Średnie	22	36	21	20	1	320
Grupa społeczna i zawodowa	Wyższe	35	37	14	12	1	250
	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	36	41	14	8		117
	Średni personel, technicy	26	47	11	16		38
	Pracownicy adm.-biurowi	19	49	23	7	3	66
	Pracownicy usług	20	27	24	27	2	66
	Robotnicy wykwalifikowani	15	29	19	37		119
	Robotnicy niewykwalifik.	19	24	32	25		50
	Rolnicy	20	33	32	15		47
	Pracujący na własny rach.	26	36	18	17	1	52
	Bezrobotni	19	19	21	36	5	62
	Emeryci	26	25	19	28	2	225
	Renciści	22	12	24	40	1	68
	Uczniowie i studenci	8	30	23	39	1	55
Dochody na jedną osobę	Gospodynie domowe i inni	14	21	25	37	3	76
	Do 649 zł	11	19	28	41	1	149
	Od 650 do 999 zł	15	34	20	31		125
	Od 1000 do 1399 zł	16	34	19	29	2	173
	Od 1400 zł do 1999 zł	22	38	25	14	1	127
Ocena własnych war. mater.	2000 zł i więcej	43	32	17	8	1	168
	Złe	22	19	21	37	1	110
	Średnie	16	27	24	30	3	433
Udział w prakt. religijnych	Dobre	27	33	18	21	1	497
	Kilka razy w tygodniu	21	20	24	35		40
	Raz w tygodniu	25	31	20	23	2	424
	1-2 razy w miesiącu	11	34	23	30	2	142
	Kilka razy w roku	23	31	23	22	2	240
Poglądy polityczne	W ogóle nie uczestniczy	22	23	19	35	0	176
	Lewica	33	31	16	18	1	155
	Centrum	22	34	21	22	1	321
	Prawica	28	32	19	19	1	320
	Trudno powiedzieć	7	18	26	46	3	243

Tabela 2

		Czy Pan(i) osobiście weźmie udział w referendum w dniu 6 września br.?					Liczba osób
		Na pewno wezmę w nim udział	Raczej wezmę w nim udział	Jeszcze nie wiem, czy wezmę w nim udział/ Odmowa odpowiedzi	Raczej nie wezmę w nim udziału	Na pewno nie wezmę w nim udziału	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		32	20	27	6	14	1040
Płeć	Mężczyźni	37	19	23	7	14	503
	Kobiety	28	22	30	6	14	537
Wiek	18-24 lata	18	27	30	7	18	117
	25-34	27	25	28	10	10	205
	35-44	36	20	26	6	12	181
	45-54	36	26	24	5	9	162
	55-64	42	16	25	3	15	185
	65 lat i więcej	32	12	27	6	22	190
Miejsce zamieszkania	Wieś	30	21	29	8	13	414
	Miasto do 19 999	33	19	29	6	12	156
	20 000 - 99 999	31	21	25	8	14	190
	100 000 - 499 999	34	21	21	4	20	168
	500 000 i więcej mieszk.	41	16	27	3	12	112
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	20	14	34	7	24	215
	Zasadnicze zawodowe	29	20	30	6	16	254
	Średnie	38	22	23	7	11	320
	Wyższe	40	25	22	7	7	250
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	45	27	17	7	3	117
	Średni personel, technicy	45	27	22	4	3	38
	Pracownicy adm.-biurowi	31	33	27	3	6	66
	Pracownicy usług	29	21	29	11	11	66
	Robotnicy wykwalifikowani	27	21	23	7	22	119
	Robotnicy niewykwalifik.	20	27	40	5	7	50
	Rolnicy	28	27	37	2	6	47
	Pracujący na własny rach.	40	16	31	5	8	52
	Bezrobotni	34	16	17	9	24	62
	Emeryci	36	12	27	5	20	225
	Renciści	26	13	28	5	28	68
	Uczniowie i studenci	31	25	27	5	11	55
	Gospodynie domowe i inni	20	21	34	13	12	76
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	21	18	37	8	16	149
	Od 650 do 999 zł	26	21	32	6	15	125
	Od 1000 do 1399 zł	31	18	31	4	16	173
	Od 1400 zł do 1999 zł	41	19	22	6	11	127
	2000 zł i więcej	43	23	12	8	14	168
Ocena własnych war. mater.	Złe	33	10	28	5	24	110
	Średnie	29	21	30	6	14	433
	Dobre	36	22	23	7	12	497
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	52	5	27	1	14	40
	Raz w tygodniu	37	22	28	5	8	424
	1-2 razy w miesiącu	18	25	27	8	22	142
	Kilka razy w roku	34	22	27	7	10	240
	W ogóle nie uczestniczy	29	13	22	10	25	176
Poglądy polityczne	Lewica	33	24	19	7	17	155
	Centrum	34	22	27	6	11	321
	Prawica	42	21	23	6	8	320
	Trudno powiedzieć	17	16	35	9	24	243

Tabela 3

		Niezależnie od tego, czy zamierza Pan(i) pójść na to referendum czy też nie, proszę powiedzieć, jak by Pan(i) odpowiedział(a) na pytanie: Czy jest Pani/Pan za wprowadzeniem jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej?					Liczba osób
		Tak	Nie	Nie odpowiedział(a)był na to pytanie, oddał(a)był głos nieważny w tej sprawie	Jeszcze nie wiem	Odmowa odpowiedzi	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		41	22	17	19	1	1040
Płeć	Mężczyźni	47	25	13	15	0	503
	Kobiety	37	18	20	23	2	537
Wiek	18-24 lata	46	21	19	14	1	117
	25-34	48	16	21	14	1	205
	35-44	45	16	17	22	1	181
	45-54	43	23	18	15	1	162
	55-64	39	31	12	17	2	185
	65 lat i więcej	30	24	15	30	1	190
Miejsce zamieszkania	Wieś	41	19	18	22	1	414
	Miasto do 19 999	44	23	19	14		156
	20 000 - 99 999	47	22	13	16	2	190
	100 000 - 499 999	41	23	15	19	2	168
	500 000 i więcej mieszk.	31	29	18	22	1	112
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	37	20	15	26	3	215
	Zasadnicze zawodowe	35	24	21	20	1	254
	Średnie	47	20	15	17	1	320
	Wyższe	44	23	17	15	0	250
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	45	27	18	9	1	117
	Średni personel, technicy	57	10	19	14		38
	Pracownicy adm.-biurowi	33	24	22	20	1	66
	Pracownicy usług	42	22	18	18		66
	Robotnicy wykwalifikowani	43	19	24	15		119
	Robotnicy niewykwalifik.	50	20	18	9	2	50
	Rolnicy	42	17	17	24		47
	Pracujący na własny rach.	43	21	12	23		52
	Bezrobotni	39	17	14	28	2	62
	Emeryci	35	23	15	26	1	225
	Renciści	24	37	7	28	4	68
	Uczniowie i studenci	48	22	17	11	2	55
Gospodynie domowe i inni	54	12	16	15	3	76	
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	45	16	18	18	3	149
	Od 650 do 999 zł	38	20	17	23	1	125
	Od 1000 do 1399 zł	44	23	17	15	2	173
	Od 1400 zł do 1999 zł	46	13	21	19		127
	2000 zł i więcej	39	38	13	10		168
Ocena własnych war. mater.	Złe	38	26	13	19	3	110
	Średnie	39	17	17	26	1	433
	Dobre	44	24	17	13	1	497
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	28	23	14	32	4	40
	Raz w tygodniu	46	20	16	17	1	424
	1-2 razy w miesiącu	36	20	23	19	2	142
	Kilka razy w roku	45	19	17	17	1	240
	W ogóle nie uczestniczy	34	32	13	19	1	176
Poglądy polityczne	Lewica	50	27	14	9		155
	Centrum	48	19	19	14		321
	Prawica	42	28	14	15	1	320
	Trudno powiedzieć	26	14	20	37	4	243

Tabela 4

		Niezależnie od tego, czy zamierza Pan(i) pójść na to referendum czy też nie, proszę powiedzieć, jak by Pan(i) odpowiedział(a) na pytanie: Czy jest Pani/Pan za utrzymaniem dotychczasowego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa?					Liczba osób
		Tak	Nie	Nie odpowiedział(a)był na to pytanie, oddał(a)był głos nieważny w tej sprawie	Jeszcze nie wiem	Odmowa odpowiedzi	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		14	73	5	7	1	1040
Płeć	Mężczyźni	18	71	4	6	0	503
	Kobiety	10	75	6	8	1	537
Wiek	18-24 lata	4	92	1	3		117
	25-34	10	79	6	5	1	205
	35-44	10	76	4	9	1	181
	45-54	19	70	7	4	0	162
	55-64	19	68	5	6	2	185
	65 lat i więcej	19	61	6	14	0	190
Miejsce zamieszkania	Wieś	11	72	5	11	1	414
	Miasto do 19 999	14	76	6	4		156
	20 000 - 99 999	12	79	2	6	1	190
	100 000 - 499 999	20	72	4	3	1	168
	500 000 i więcej mieszk.	17	69	9	4		112
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	11	70	4	14	1	215
	Zasadnicze zawodowe	15	71	6	7	0	254
	Średnie	13	77	4	6	1	320
	Wyższe	16	74	6	3	1	250
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	16	72	8	3	2	117
	Średni personel, technicy	15	77		6	3	38
	Pracownicy adm.-biurowi	7	85	2	6		66
	Pracownicy usług	6	86	2	6		66
	Robotnicy wykwalifikowani	6	82	8	4		119
	Robotnicy niewykwalifik.	11	81	4	4		50
	Rolnicy	15	66	10	9		47
	Pracujący na własny rach.	28	67	2	4		52
	Bezrobotni	10	77	3	7	2	62
	Emeryci	19	64	6	11	0	225
	Renciści	26	53	7	12	2	68
Dochody na jedną osobę	Uczniowie i studenci	10	83	2	5		55
	Gospodynie domowe i inni	7	80	6	7	1	76
	Do 649 zł	9	77	6	8	1	149
	Od 650 do 999 zł	9	76	5	10		125
	Od 1000 do 1399 zł	13	78	3	6	0	173
Ocena własnych war. mater.	Od 1400 zł do 1999 zł	13	78	5	4		127
	2000 zł i więcej	25	67	5	3	1	168
	Złe	11	77	5	6	1	110
	Średnie	13	70	6	11	0	433
Udział w prakt. religijnych	Dobre	16	76	4	3	1	497
	Kilka razy w tygodniu	16	42	12	27	4	40
	Raz w tygodniu	16	71	4	8	0	424
	1-2 razy w miesiącu	14	74	6	6		142
	Kilka razy w roku	9	84	4	3	1	240
Poglądy polityczne	W ogóle nie uczestniczy	17	72	5	5	1	176
	Lewica	14	76	4	5	1	155
	Centrum	13	78	4	5		321
	Prawica	20	69	5	5	1	320
	Trudno powiedzieć	7	72	6	14	2	243

Tabela 5

		Niezależnie od tego, czy zamierza Pan(i) pójść na to referendum czy też nie, proszę powiedzieć, jak by Pan(i) odpowiedział(a) na pytanie: Czy jest Pani/Pan za wprowadzeniem zasady ogólnej rozstrzygnięcia wątpliwości co do wykładni prawa podatkowego na korzyść podatnika?					Liczba osób
		Tak	Nie	Nie odpowiedział(a) bym na to pytanie, oddał(a) bym głos nieważny w tej sprawie	Jeszcze nie wiem	Odmowa odpowiedzi	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		76	4	7	11	1	1040
Płeć	Mężczyźni	82	4	5	8	0	503
	Kobiety	71	5	10	14	1	537
Wiek	18-24 lata	72	6	11	9	1	117
	25-34	75	4	11	10	1	205
	35-44	81	2	6	9	1	181
	45-54	85	1	5	9	0	162
	55-64	78	4	7	10	1	185
	65 lat i więcej	67	8	6	19	0	190
Miejsce zamieszkania	Wieś	72	4	8	15	1	414
	Miasto do 19 999	81	6	7	6		156
	20 000 - 99 999	79	3	6	11	1	190
	100 000 - 499 999	78	5	6	9	1	168
	500 000 i więcej mieszk.	80	2	11	7		112
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	63	7	8	22	0	215
	Zasadnicze zawodowe	75	5	8	12	0	254
	Średnie	82	3	6	8	1	320
	Wyższe	83	3	8	6	0	250
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	81	3	10	6	1	117
	Średni personel, technicy	95			2	3	38
	Pracownicy adm.-biurowi	80	5	5	7	3	66
	Pracownicy usług	78	4	12	6		66
	Robotnicy wykwalifikowani	79	2	9	10		119
	Robotnicy niewykwalifik.	80	9	7	4		50
	Rolnicy	71	4	11	14		47
	Pracujący na własny rach.	95			5		52
	Bezrobotni	67	5	8	18	2	62
	Emeryci	70	6	7	17	0	225
	Renciści	72	6	6	16		68
	Uczniowie i studenci	80		10	9		55
Gospodynie domowe i inni	68	5	8	17	1	76	
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	72	7	9	12		149
	Od 650 do 999 zł	73	1	12	14		125
	Od 1000 do 1399 zł	77	5	8	9	1	173
	Od 1400 zł do 1999 zł	82	6	6	6		127
	2000 zł i więcej	85	3	6	6		168
Ocena własnych war. mater.	Złe	81	5	6	9		110
	Średnie	72	4	8	15	0	433
	Dobre	79	4	7	9	1	497
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	53	7	18	19	4	40
	Raz w tygodniu	76	4	7	13	1	424
	1-2 razy w miesiącu	75	5	8	12		142
	Kilka razy w roku	82	2	8	8		240
	W ogóle nie uczestniczy	78	5	7	10	1	176
Poglądy polityczne	Lewica	84	7	4	5		155
	Centrum	81	3	8	8		321
	Prawica	79	3	6	11	1	320
	Trudno powiedzieć	63	5	11	20	2	243